

Nederland wordt milieubewuster? Je zou het niet zeggen

als je in de berm langs vele wegen kijkt. Raampje open en verpakkingen worden achteloos naar buiten gegooid blijkbaar. Opgespaard staat netjes? ED-verslaggever Rob Burg ging zelf aan de slag.

Rob Burg
r.burg@ed.nl
Eindhoven

De berm langs de afrit van de N2 naar knooppunt Leenderheide ten zuiden van Eindhoven ligt bezaaid met rotzooi: een honderden meters lang spoor van bier- en andere blikjes, plastic, papier en karton. Hoe dicht er bij de rotonde en de stoplichten komt, hoe groter de hoeveelheid bierafval, achtergelaten door weggebruikers. Alsof de hele rit lang rommel is opgespaard om het bij de eerste de beste stop te kunnen dumpen.

Tijd voor een schoonmaakactie. Want hoeveel ligt er nu echt? Gewapend met een afvalgrijpertje en een paar vuilniszakken ga ik aan de slag. Binnen drie kwartier zijn twee zakken tot de rand gevuld. De buit bestaat voor het voor overgrote deel uit lege bierblikken, halve liter van een goedkoop Duits merk. Maar ook wietzakjes, verpakkingen van candybars, tussensnacks, tassen, lachgaspatronen. Automobillisten die voor de verkeerslichten staan te wachten kijken stoïcijns voor zich uit. Een enkeling steekt zijn duim op. „Niet doen!“, roept de bestuurder van een klein vrachtwagentje, vlak voordat hij op rekt. „Groenbeheer“ staat er op de zijkant van het voertuig.

Storend

Het onderhoud van de snelwegen en bijbehorende bermen, op- en afritten, maar ook parkeerplaatsen valt onder de verantwoordelijkheid van Rijkswaterstaat. Die heeft die klus uitbesteed aan onderhoudsaannemers. Volgens woordvoerder Eric van Beerendonk is de strijd te-

gen het afval vechten tegen de bierkaai. „Sommige weggebruikers hebben duidelijk geen enkel fatsoen als het gaat om hun omgeving. Je bent geneigd te denken dat het schoonhouden van hun auto belangrijker is.“

In de onderhoudscontracten met aannemers is de richtlijn opgenomen dat 'storend zwerfvuil niet mag voorkomen' op en rond de wegen, tankstations en parkeerplaatsen. Maar wat is 'storend'? Volgens de Bredase milieuvocaat Rogier Hörchner, specialist op het gebied van afvalstoffenrecht en al jaren een warm pleitbezorger van de invoering van statiegeld op blikjes en flesjes, is het een vaag en daardoor niet werkend begrip. Hij pleit voor

Binnen drie kwartier zijn twee zakken tot de rand gevuld

meer periodiek onderhoud. „Gewoon, één keer per maand. Je trekt toch ook elke dag een schone onderbroek aan en niet alleen op het moment dat het 'storend' is?“

Maar volgens Rijkswaterstaat is dat toch wat makkelijker gezegd dan gedaan. Onderhoudsaannemers hebben vaak een groot gebied te onderhouden, heet het, en zijn er ook voor allerlei andere klussen, zoals reparaties en onderhoud aan asfalt en wegmeubilair. „Bovendien moeten zij voor het opschonen van wegbermen en toe- en afritten verkeersmaatregelen aanvragen. Hiervoor geldt een wettelijke doorlooptijd. De planning hiervan is soms lastig.“ Cijfers over jaarlijkse hoe-

veelheden opgeruimd bierafval heeft Rijkswaterstaat niet. „Maar het is veel. Het is een maatschappelijk probleem.“

Onverschillig

De stichting Nederland Schoon, die al jaren met campagnes de strijd met het zwerfafval aanbindt, deelt de mening van Rijkswaterstaat niet. Weggebruikers zijn hun leven aan het beteren, is de stellige indruk van Vincent Breedveld. „Ik zie veel plekken waar het de laatste jaren veel beter is geworden.“ Volgens Breedveld is dat succes onder meer te danken aan de campagnes die Nederland Schoon samen met wegbeheerders en overheden voert, zoals Schoon Belonen of Schoon op de Kaart. Vorig jaar werd een pilot gedraaid voor schone wegen rond Hogeveen. Borden, stickers, spandoeken, extra prullenbakken en zuilen voor sigarettenpeuken bij parkeerplaatsen en bij tankstations werden in de strijd geworpen.

Dumpen vanuit de anonimiteit van je eigen auto en het ontbreken van een 'gevoel van eigenaarschap' zijn volgens Breedveld de belangrijkste oorzaken van het achteloos wegwerpen van rommel. „Waar afval ligt, gooien mensen er makkelijk wat bij. Het werkt onverschillig gedrag in de hand. Met de juiste voorzieningen op de juiste plek kun je zorgen voor een schonere omgeving. En als het ergens schoon is, heeft men ook eerder de neiging die plek schoon te houden.“ Zoals op dit moment dat stukje berm bij knooppunt Leenderheide.

■ [Bekijk de video op ed.nl/video](#)

◀ ED-verslaggever Rob Burg in actie bij knooppunt Leenderheide. FOTO: PETER REMSLAG/BAAS

‘Alleen goed gevoel door campagnes’

Meerijstad is een van de vier gemeenten die meedoen aan het project 'Schoon op de Kaart'.

Afvaladvocaat Rogier Hörchner veegt de vloer aan met deze en andere campagnes van NederlandSchoon.

Rob Burg
r.burg@ed.nl
Eindhoven

Al ruim zes jaar voert de Bredase 'afval-advocaat' Rogier Hörchner namens milieuorganisaties strijd tegen zwerfafval en plastic soep. Belangrijke speerpunt: het heffen van statiegeld op kleine blikjes en flesjes. Alleen die maatregel en de inzet van herbruikbare verpakkingen kan volgens de jurist zorgen voor een fikse afname van zwerfafval. Hörchner is sceptisch over de campagnes van Nederland Schoon, die volgens hem alleen zorgen voor 'het gevoel dat we met z'n allen goed bezig zijn'. Maar de berg afval wordt er volgens Hörchner niet echt minder door.

Statiegeld op flesjes en blikjes wordt door de verpakkingindustrie al jarenlang gedwarsboemd, zegt Hörchner. „Terwijl dat de enige aanpak is die echt vruchten afwerpt.“ Volgens de advocaat is de stichting Nederland Schoon – betaald door onder meer de verpakkingindustrie – een 'meester in manipulatie'. „Met hun campagnes wordt de suggestie gewekt: kijk eens wat we goed bezig zijn. Maar harde cijfers over de effectiviteit van al die campagnes ontbreken.“

Hij verwijst naar acties in 2016 en 2017, in tachtig gemeenten: „Toen is gebleken dat geen enkele aanpak ook maar in de buurt komt van de zeventig tot negentig procent reductie die je krijgt met een helder statiegeldsysteem. Zodra het project SchoonBelonen stopte, verdwenen de opruimacties weer als sneeuw voor de zon. Opruimen van wat je ziet liggen, blijft dweilen met de kraan open.“

Mer alleen 'wat positivisme' kom je er volgens Hörchner niet. „Je moet waarde geven aan verpakkingmateriaal. Zelfs de grootste hufter zal het uit zijn hoofd laten om flesjes uit het raam van zijn auto te gooien, als hij er een paar kwantjes statiegeld voor terug kan krijgen.“

Directeur Helene van Zutphen van Nederland Schoon bevestigt dat haar organisatie wordt betaald door onder meer het Afvalfonds Verpakkingen, dat wordt gevuld door bedrijven als Coca-Cola en Albert Heijn. „Maar wij zijn niet bezig met een lobby. Onze acties zijn er vooral op gericht om Nederland schoner te krijgen.“

Bij de nieuwste campagne van Nederland Schoon 'adopter' scholen, bedrijven en verenigingen een stukje van hun gemeente om dit vrij te houden van zwerfafval. In Meierijstad, een van de vier gemeenten, hebben inmiddels 94 deelnemers zich aangemeld. Als de proef een succes blijkt, wil Nederland Schoon deze over heel het land uitrollen.

Nederland Schoon is 'n meester in manipulatie

– Rogier Hörchner